

УДК 159.944.4:37.011.3-051:314.151.3-054.73

Наталія РЕПКИНА

кандидат психологічних наук, доцент,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Лубни

<https://orcid.org/0000-0002-9484-3011>

e-mail: nvrepkina@gmail.com

Лілія ЧЕРНОВСЬКА

доктор психологічних наук, завідувачка кафедри психології,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Лубни

<https://orcid.org/0000-0003-4636-5577>

e-mail: Lvm.cv.ua@gmail.com

Вікторія КАЧУРИНА

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Лубни

<https://orcid.org/0009-0001-5829-2662>

e-mail: kachurina1978@gmail.com

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ І СМИСЛОЖИТТЄВІ РЕСУРСИ ВЧИТЕЛІВ-ВПО

У статті досліджено стресостійкість, смисложиттєві орієнтації та копінг-стратегії педагогів в умовах тривалого воєнного стресу. У вибірку увійшли 68 учителів, із них 34 мали статус ВПО, 34 не мали досвіду вимушеного переміщення. Використано методику смисложиттєвих орієнтацій, CISS Н. Ендлера і Дж. Паркера та методику самооцінки стійкості до стресу. Статистично значущих міжгрупових відмінностей не виявлено. Водночас у групі ВПО нижча стресостійкість була пов'язана з емоційним зорієнтованим копінгом, уникненням і відволіканням, а в групі не-ВПО вища стресостійкість – зі смисложиттєвими орієнтаціями та соціальним відволіканням. Результати обґрунтовують доцільність диференційованого психологічного супроводу педагогів.

Ключові слова: стресостійкість; смисложиттєві орієнтації; копінг-стратегії; внутрішньо переміщені особи; педагоги; воєнний стрес; психологічний супровід.

Nataliia REPKINA, Liliia CHERNOVSKA, Viktoriia KACHURINA

State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», Lubny, Ukraine

STRESS RESISTANCE AND MEANING-IN-LIFE RESOURCES OF INTERNALLY DISPLACED TEACHERS

The article examines stress resistance, meaning-in-life orientations, and coping strategies among teachers under prolonged war-related stress. The study compares teachers who are internally displaced persons (IDPs) with teachers without forced displacement experience and analyzes associations between stress resistance, meaning-in-life resources, and coping strategies. The sample comprised 68 teachers from general secondary education institutions: 34 teachers with IDP status and 34 teachers without displacement experience. The Meaning-in-Life Orientations Test, the Coping Inventory for Stressful Situations by N. Endler and J. Parker, and the Self-Assessment of Stress Resistance method were used. Data were analyzed using

descriptive statistics, Welch's t-test for independent samples, and Pearson's correlation analysis. No statistically significant between-group differences were found in mean levels of stress resistance, meaning-in-life orientations, or coping strategies. However, the groups showed different patterns of significant correlations. Among internally displaced teachers, lower stress resistance was associated with higher emotion-oriented coping, avoidance-oriented coping, and distraction. Among teachers without displacement experience, higher stress resistance was positively associated with meaning-in-life indicators and social diversion. The findings indicate that stress resistance is linked to meaning-in-life and coping resources and may be considered a systemic characteristic of the subject of professional activity. The results may support the design of differentiated psychological assistance programs that take into account teachers' displacement experience, dominant coping patterns, and available meaning-in-life resources.

Keywords: stress resistance; meaning-in-life orientations; coping strategies; internally displaced persons; teachers; war-related stress; psychological support.

<https://doi.org/10.31891/PT-2026-3-7>

Стаття надійшла до редакції / Received 27.06.2026

Прийнята до друку / Accepted 02.08.2026

Опубліковано / Published 27.08.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Наталія РЕПІКІНА, Лілія ЧЕРНОВСЬКА, Вікторія КАЧУРИНА

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Повномасштабна війна в Україні істотно змінила умови професійної діяльності педагогів. Учителі працюють у ситуації тривалої невизначеності, загроз безпеці, переходу до дистанційного або змішаного навчання та підвищеної відповідальності за психологічний стан учнів. Особливо складним є становище педагогів із числа внутрішньо переміщених осіб, які поєднують професійні обов'язки з переживанням втрати звичного життєвого середовища, порушенням соціальних зв'язків та адаптацією до нового місця проживання.

За таких умов стресостійкість виступає важливим чинником збереження професійної ефективності, емоційної рівноваги й здатності підтримувати інших. Вона виявляється у спроможності регулювати власний стан, адаптуватися до змін, приймати рішення в умовах невизначеності та зберігати цілісність професійної діяльності. Її рівень може бути пов'язаний зі смисложиттєвими орієнтаціями та копінг-стратегіями. Осмисленість життя, наявність значущих цілей і відчуття особистого контролю можуть слугувати внутрішніми ресурсами подолання стресу, тоді як копінг-стратегії відображають конкретні способи реагування на труднощі: розв'язання проблеми, емоційне реагування, уникнення, відволікання або звернення до соціальної взаємодії.

У межах діяльнісного підходу стресостійкість доцільно розглядати як системну характеристику суб'єкта професійної діяльності, що формується у взаємозв'язку смислових, регуляторних і поведінкових компонентів. Тому її вивчення передбачає не лише порівняння педагогів із різним досвідом вимушеного переміщення, а й аналіз зв'язків між смисложиттєвими ресурсами, копінг-стратегіями та здатністю зберігати ефективність професійної діяльності в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичні засади дослідження смисложиттєвих ресурсів і способів подолання стресу представлені у працях В. Франкла, Н. Ендлера та Дж. Паркера. В. Франкл розглядав смисл як внутрішню опору, що допомагає особистості зберігати цілісність і здатність діяти у складних обставинах [10]. Н. Ендлер і Дж. Паркер виокремили копінг, орієнтований на розв'язання завдання, емоційне реагування та уникнення [9]. Отже, подолання стресу залежить від оцінювання ситуації, особистісних ресурсів і способів реагування.

У сучасній українській психології досліджуються життєстійкість, резильєнтність, смисложиттєві орієнтації та копінг-поведінка в умовах війни. Л. Лисенко і В. Москаленко показали значення смислової сфери для адаптації вимушених переселенців [4], а О. Кокун систематизував уявлення про життєстійкість і резильєнтність як ресурси подолання складних життєвих обставин [2].

Л. Карамушка та Ю. Снігур встановили, що вибір копінг-стратегій освітян визначається не лише особливостями ситуації, а й її суб'єктивним оцінюванням, особистісними ресурсами та можливостями саморегуляції [1]. Проблеми психологічного супроводу педагогів і підтримки їхньої професійної стійкості в умовах війни висвітлено також у працях В. Панка [7].

Емпіричні дослідження підтверджують важливість особистісних ресурсів педагогів. О. Пінчук виявила значення позитивного мислення, цілеспрямованості, самотурботи й конструктивного подолання стресу для адаптації освітян до умов війни [8]. Н. Павлик встановила, що духовно-смисловий і соціальний компоненти психологічного здоров'я педагогів є відносно збереженими, тоді як психічний і психосоматичний складники більш уразливі [6]. Це підтверджує ресурсну роль смисложиттєвої сфери.

М. Крапива розглядає копінг-поведінку як багатовимірний процес, пов'язаний з оцінюванням стресової ситуації, доступними ресурсами та способами подолання її наслідків [3]. Матеріали savED,

VoxPopuli Agency, U-LEAD with Europe, ЮНІСЕФ і ВООЗ також засвідчують, що тривалий воєнний стрес посилює емоційне виснаження педагогів і потребу в психологічній підтримці, самодопомозі та розвитку професійної резильєнтності [11-14].

Отже, резильєнтність, смисложиттєві орієнтації, копінг-поведінка та психологічне здоров'я педагогів в умовах війни досліджені досить широко. Водночас недостатньо вивченими залишаються взаємозв'язки між стресостійкістю, смисложиттєвими орієнтаціями й копінг-стратегіями в учителів із досвідом вимушеного переміщення, а також відмінності конфігурації цих зв'язків у педагогів-ВПО та вчителів без такого досвіду.

Формулювання цілей статті

Мета статті – виявити особливості стресостійкості та смисложиттєвої сфери вчителів із числа внутрішньо переміщених осіб, порівняти їх із відповідними показниками педагогів без досвіду вимушеного переміщення та проаналізувати взаємозв'язки стресостійкості зі смисложиттєвими орієнтаціями й копінг-стратегіями у двох досліджуваних групах.

Методи дослідження. Емпіричне дослідження було спрямоване на вивчення стресостійкості, смисложиттєвих орієнтацій і копінг-стратегій педагогів із досвідом та без досвіду вимушеного переміщення. У ньому взяли участь 68 учителів закладів загальної середньої освіти: 34 педагоги зі статусом ВПО і 34 – без досвіду переміщення. Дані збирали онлайн за допомогою Google Forms. Участь була добровільною й анонімною, результати використовували лише в узагальненому вигляді.

Смисложиттєві орієнтації досліджували за методикою СЖО, представленою в матеріалах Н. Метельської [5]. Вона дає змогу оцінити цілі, процес і результативність життя, локус контролю – Я, локус контролю – життя та загальну осмисленість життя. Копінг-стратегії визначали за методикою CISS Н. Ендлера і Дж. Паркера [9], що охоплює копінг, орієнтований на завдання, емоції й уникнення, а також відволікання і соціальне відволікання. Стресостійкість оцінювали за методикою «Самооцінка стійкості до стресу». Оскільки її сумарний бал відображає частоту стресових проявів, у подальшому аналізі використовували інверсний індекс: вищі значення відповідали вищій стресостійкості.

Статистична обробка включала описову статистику, t-критерій Велча для порівняння незалежних груп і коефіцієнт кореляції Пірсона. Кореляційний аналіз проводили окремо для груп ВПО та не-ВПО з

метою виявлення зв'язків стресостійкості зі смисложиттєвими орієнтаціями й копінг-стратегіями.

У дослідженні взяли участь 68 педагогів: 34 вчителі зі статусом ВПО і 34 педагоги без досвіду вимушеного переміщення. У кожній групі переважали респонденти віком 36-55 років: 24 особи серед ВПО і 23 – серед не-ВПО. До 35 років належали по 5 учасників у кожній групі, віком 56 років і старше – відповідно 5 і 6 осіб. Педагогічний стаж понад 10 років мали 31 учитель-ВПО і 28 педагогів без досвіду переміщення. Гуманітарні дисципліни викладали відповідно 24 і 19 учасників, природничо-математичні – 10 і 15. Отже, групи були однаковими за чисельністю та близькими за віковим складом, однак відмінності за педагогічним стажем і предметним циклом слід враховувати під час інтерпретації результатів.

Виклад основного матеріалу

На першому етапі було здійснено порівняння показників смисложиттєвих орієнтацій та індексу стресостійкості у групах педагогів із досвідом і без досвіду вимушеного переміщення. Результати подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняння смисложиттєвих орієнтацій та індексу стресостійкості у групах ВПО і не-ВПО

Показник	ВПО, М	ВПО, SD	не- ВПО, М	не- ВПО, SD	t	p	g Геджеса
Цілі в житті	34,35	6,27	32,88	6,43	0,95	0,343	0,23
Процес життя	30,12	5,03	29,35	7,63	0,49	0,627	0,12
Результативність життя	24,56	3,18	24,94	3,72	-0,46	0,650	-0,11
Локус контролю – Я	21,26	3,93	20,26	4,61	0,96	0,340	0,23
Локус контролю – життя	28,68	5,61	29,71	6,63	-0,69	0,492	-0,17
Загальний показник осмисленості життя	101,82	13,23	100,29	16,70	0,42	0,677	0,10
Індекс стресостійкості	35,59	4,59	36,03	4,58	-0,40	0,693	-0,10

Примітка. Для порівняння незалежних вибірок використано t-критерій Велча; g – розмір ефекту за Геджесом.

За жодним із показників смисложиттєвих орієнтацій статистично значущих відмінностей між групами не виявлено. Розміри ефекту також були малими: абсолютні значення g перебували в межах

від 0,10 до 0,23. Отже, у досліджуваній вибірці статус ВПО не супроводжувався систематичним зниженням осмисленості життя, вираженості життєвих цілей, задоволеності процесом і результатами життя або суб'єктивного відчуття контролю.

Водночас відсутність статистично значущих міжгрупових відмінностей не означає повної тотожності індивідуальних переживань педагогів. Отримані результати свідчать лише про те, що в межах цієї вибірки міжгрупові відмінності виявилися недостатньо виразними, щоб розглядати досвід вимушеного переміщення як самостійний чинник зміни складових орієнтацій.

Близькі результати отримано і щодо індексу стресостійкості. Його середнє значення у групі ВПО становило $35,59 \pm 4,59$ бала, у групі не-ВПО – $36,03 \pm 4,58$ бала. Різниця була статистично незначущою ($t = -0,40$; $p = 0,693$), а розмір ефекту – дуже малим ($g = -0,10$). Це не дає підстав вважати, що сам статус ВПО автоматично пов'язаний із нижчим рівнем стресостійкості педагогів.

На наступному етапі було проаналізовано копінг-стратегії, які педагоги використовують у стресових ситуаціях. Результати міжгрупового порівняння подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняння копінг-стратегій у групах ВПО і не-ВПО

Показник	ВПО, М	ВПО, SD	не- ВПО, М	не- ВПО, SD	t	p	g Геджеса
Копінг, орієнтований на завдання	60,68	8,54	60,15	9,11	0,25	0,805	0,06
Копінг, орієнтований на емоції	45,32	11,89	45,68	10,90	-0,13	0,899	-0,03
Копінг, орієнтований на унікнення	50,47	7,76	48,41	8,30	1,06	0,295	0,25
Відволікання	22,71	4,65	22,15	4,72	0,49	0,625	0,12
Соціальне відволікання	17,85	3,35	16,68	4,10	1,30	0,200	0,31

Примітка. Для порівняння незалежних вибірок використано t-критерій Велча; g – розмір ефекту за Геджесом.

Статистично значущих відмінностей між групами не виявлено за жодною зі шкал методики CISS. Розміри ефекту були малими й перебували в межах від 0,03 до 0,31. Серед трьох основних шкал CISS в обох групах найвищі середні значення мав копінг, орієнтований на завдання. Це свідчить про переважання способів подолання стресу,

пов'язаних з аналізом проблемної ситуації, плануванням дій і пошуком практичних рішень.

Отже, у межах досліджуваної вибірки досвід вимушеного переміщення не був пов'язаний із принципово іншим загальним профілем копінг-поведінки. Водночас близькість середніх показників не виключає відмінностей у тому, як окремі копінг-стратегії взаємопов'язані зі стресостійкістю в кожній групі.

Для уточнення цих взаємозв'язків було проведено кореляційний аналіз Пірсона окремо у групах ВПО і не-ВПО. До таблиці 3 включено статистично значущі зв'язки індексу стресостійкості з показниками смисложиттєвих орієнтацій і копінг-стратегій.

Таблиця 3

Статистично значущі кореляційні зв'язки індексу стресостійкості зі смисложиттєвими орієнтаціями та копінг-стратегіями у групах ВПО і не-ВПО

Показник	ВПО, r	ВПО, p	не-ВПО, r	не-ВПО, p
CISS: копінг, орієнтований на завдання	-0,394	0,021	—	—
CISS: копінг, орієнтований на емоції	-0,503	0,002	—	—
CISS: копінг, орієнтований на уникнення	-0,427	0,012	—	—
CISS: відволікання	-0,403	0,018	—	—
CISS: соціальне відволікання	—	—	+0,559	<0,001
СЖО: результативність життя	—	—	+0,529	0,001
СЖО: локус контролю — життя	—	—	+0,527	0,001
СЖО: процес життя	—	—	+0,460	0,006
СЖО: загальний показник осмисленості життя	—	—	+0,429	0,011
СЖО: локус контролю — Я	—	—	+0,426	0,012

Примітка. У таблиці подано лише статистично значущі кореляційні зв'язки. Позначка «—» означає, що статистично значущого зв'язку не виявлено. Кореляційний аналіз мав пошуково-уточнювальний характер.

У групі ВПО вищий індекс стресостійкості був пов'язаний із нижчими показниками емоційно зорієнтованого копінгу ($r = -0,503$; $p = 0,002$), уникнення ($r = -0,427$; $p = 0,012$) та відволікання ($r = -0,403$; $p = 0,018$). Отже, частіше використання емоційного реагування, уникнення проблеми або переключення уваги асоціювалося з нижчою суб'єктивною стресостійкістю педагогів із досвідом вимушеного переміщення.

Негативний зв'язок виявлено також із копінгом, орієнтованим на завдання ($r = -0,394$; $p = 0,021$). Його не слід тлумачити як доказ неадаптивності проблемно орієнтованого копінгу. Імовірно, в умовах тривалого стресу й обмеженої контрольованості зовнішніх обставин активні спроби розв'язувати проблеми потребують додаткових психологічних ресурсів. Це припущення потребує перевірки на більшій вибірці.

У групі не-ВПО стресостійкість позитивно корелювала з результативністю життя ($r = +0,529$; $p = 0,001$), локусом контролю – життя ($r = +0,527$; $p = 0,001$), осмисленістю життєвого процесу ($r = +0,460$; $p = 0,006$), загальною осмисленістю життя ($r = +0,429$; $p = 0,011$) і локусом контролю –Я ($r = +0,426$; $p = 0,012$). Це дає підстави розглядати смисложиттєві орієнтації як ресурси, пов'язані з відчуттям результативності життя, особистого впливу на події та внутрішньої цілісності.

Позитивний зв'язок стресостійкості із соціальним відволіканням ($r = +0,559$; $p < 0,001$) може свідчити про ресурсне значення спілкування й переключення уваги через взаємодію з іншими. Водночас цей показник не можна безпосередньо ототожнювати із соціальною підтримкою.

Отже, у групі ВПО стресостійкість була переважно пов'язана з копінг-поведінкою, а в групі не-ВПО – зі смисложиттєвими орієнтаціями та соціальним відволіканням. Однак значущість зв'язку лише в одній групі не доводить статистичної відмінності між кореляціями, оскільки їх пряме міжгрупове порівняння не проводилося.

З огляду на невеликий обсяг груп і множинність кореляційних перевірок результати слід розглядати як попередні. Вони не дають підстав для причинних висновків, але окреслюють напрями подальшого дослідження ресурсів і чинників уразливості педагогів в умовах тривалого воєнного стресу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

У дослідженні не виявлено статистично значущих відмінностей між учителями-ВПО та педагогами без досвіду вимушеного переміщення за середніми показниками стресостійкості, смисложиттєвих орієнтацій і копінг-стратегій; розміри міжгрупових ефектів були малими. Отже, у межах досліджуваної вибірки статус ВПО не супроводжувався систематичним зниженням психологічної стійкості або суттєвою зміною смислової сфери й копінг-поведінки педагогів.

Кореляційний аналіз окреслив різні конфігурації зв'язків у двох групах. У вчителів-ВПО вищі показники емоційно зорієнтованого копіngu, уникнення та відволікання були пов'язані з нижчою стресостійкістю. Негативний зв'язок із копіngом, орієнтованим на завдання, не свідчить про його неадаптивність, але може відображати значні витрати ресурсів за умов тривалого стресу й обмеженої контрольованості обставин. Це припущення потребує подальшої перевірки.

У групі не-ВПО вища стресостійкість позитивно корелювала з результативністю життя, осмисленістю життєвого процесу, локусом контролю –Я, локусом контролю –життя та загальною осмисленістю життя. Позитивний зв'язок із соціальним відволіканням може свідчити про ресурсне значення спілкування, однак цей показник не можна безпосередньо ототожнювати із соціальною підтримкою.

Отримані результати дають підстави розглядати стресостійкість як системну характеристику суб'єкта професійної діяльності, пов'язану зі смисловими, регуляторними та поведінковими ресурсами. Вона виявляється у здатності осмислювати досвід, підтримувати відчуття контролю, регулювати реакції на стрес і зберігати професійну ефективність.

Практичне значення дослідження полягає в необхідності диференційованого психологічного супроводу педагогів. Для вчителів-ВПО важливими є розвиток емоційної саморегуляції, зменшення унікальних стратегій, профілактика виснаження та відновлення відчуття керованості діяльності. Для педагогів без досвіду переміщення –зміцнення смисложиттєвих орієнтацій, суб'єктивного контролю, соціальної взаємодії та навичок саморегуляції. Програми підтримки доцільно будувати не лише за статусом ВПО, а й з урахуванням індивідуального профілю ресурсів і копінг-стратегій.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням вибірки, прямим порівнянням кореляцій у двох групах, урахуванням соціально-демографічних і професійних чинників, а також із

розробленням програм розвитку смисложиттєвих ресурсів, емоційної саморегуляції та гнучкого використання копінг-стратегій.

Література

1. Карамушка Л. М., Снігур Ю. С. Психологія вибору копінг-стратегій керівниками освітніх організацій : монографія. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. 188 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740194/> (дата звернення: 19.07.2026).
2. Кокун О. М. Життєстійкість і резильєнтність людини в сучасному світі: теорія, дослідження, практика : монографія. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 214 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744751/> (дата звернення: 19.07.2026).
3. Крапива М. С. Теоретична модель долаючої поведінки цивільного населення в умовах воєнного стану. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. 2025. № 78. С. 19-24. DOI: <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2025-78-03>.
4. Лисенко Л. М., Москаленко В. С. Особливості сенсожиттєвих орієнтацій вимушених переселенців під час воєнного стану. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 13(18). С. 649-660. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-649-660](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-649-660).
5. Метельська Н. Й. Психологічні основи дослідження та розвитку професійної самосвідомості працівників освіти : методичні матеріали та рекомендації / за ред. К. В. Седих. Полтава, 2019. 105 с.
6. Павлик Н. В. Дослідження стану психологічного здоров'я українських педагогів під час російсько-української війни. *Психологія і особистість*. 2025. № 1. С. 9-19. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2025.1.09>.
7. Панок В. Г., Рибалка В. В., Шандрук С. К., Ткачук І. І., Романовська Д. Д., Предко В. В., Саврасов М. В., Марухина І. В., Горленко В. М. Психологічний супровід відновлення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти (з досвіду роботи) : практичний посібник / за наук. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 225 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744341/> (дата звернення: 19.07.2026).
8. Пінчук О. Показники життєстійкості та адаптації до викликів війни серед освітян Херсонщини. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*.

2025. № 78. С. 30-35. DOI: <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2025-78-05>.

9. Endler N. S., Parker J. D. A. Coping Inventory for Stressful Situations (CISS): Manual. Toronto : Multi-Health Systems, 1990.

10. Frankl V. E. Man's Search for Meaning. Boston : Beacon Press, 2006.

11. savED, VoxPopuli Agency, U-LEAD with Europe. War and Education: Two Years of Full-Scale Invasion: Report on Study Results. Kyiv, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/02/10/Report.War.and.education.Two.years.of.full.scale.invasion.2024.eng-10.02.2024.pdf> (дата звернення: 19.07.2026).

12. UNICEF. Mental Health and Psychosocial Support: Integrated Programming Promoting the Well-Being of Children and Their Families. 2024. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/documents/mental-health-and-psychosocial-support-0> (дата звернення: 19.07.2026).

13. UNICEF. Situation Analysis of Children in Ukraine 2024. Kyiv : UNICEF, 2024. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/reports/sitan2024> (дата звернення: 19.07.2026).

14. World Health Organization. Doing What Matters in Times of Stress: An Illustrated Guide. Geneva : World Health Organization, 2020. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003927> (дата звернення: 19.07.2026).

References

1. Karamushka, L. M., & Snihur, Yu. S. (2024). *Psykhologhiia vyboru kopinh-stratehii kerivnykamy osvity orhanizatsii* [The psychology of educational organization heads' choice of coping strategies]. Kyiv: H. S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740194/>

2. Kokun, O. M. (2025). *Zhyttiistiki i rezylentnist liudyny v suchasnomu sviti: teoriia, doslidzhennia, praktyka* [Resilience and human hardiness in the modern world: Theory, research, practice]. Kyiv: H. S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744751/>

3. Krapyva, M. S. (2025). Teoretychna model dolaiuchoi povedinky tsyvilnoho naselennia v umovakh voiennoho stanu [Theoretical model of coping behaviour of the civilian population under martial law]. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Psychology*, 78, 19–24. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2025-78-03>

4. Lysenko, L. M., & Moskalenko, V. S. (2022). Osoblyvosti sensozhyttiievkykh oriientsatsii vymushenykh pereselentsiv pid chas voiennoho stanu [Features of meaning-in-life orientations of internally displaced persons under martial law]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, 13(18), 649–660. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-649-660](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-649-660)

5. Metelska, N. Yo. (2019). *Psykhologichni osnovy doslidzhennia ta rozvytku profesii noi samosvidomosti pratsivnykiv osvity: metodychni materialy ta rekomendatsii*

[Psychological foundations of research and development of educators' professional self-awareness: Methodological materials and recommendations] (K. V. Sedykh, Ed.). Poltava.

6. Pavlyk, N. V. (2025). Doslidzhennia stanu psykholohichnoho zdorovia ukrainykykh pedahohiv pid chas rosiisko-ukrainskoi viiny [The study of the psychological health of Ukrainian educators during the Russian-Ukrainian war]. *Psykholohiia ta osobystist*, 1, 9–19. <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2025.1.09>

7. Panok, V. H., Rybalka, V. V., Shandruk, S. K., Tkachuk, I. I., Romanovska, D. D., Predko, V. V., Savrasov, M. V., Marukhyna, I. V., & Horlenko, V. M. (2024). *Psykholohichniy suprovod vidnovlennia osvithnoho protsesu v zakladi zahalnoi serednoi osvity (z dosvidu roboty)* [Psychological support for restoring the educational process in a general secondary education institution: From practical experience] (V. H. Panok, Ed.). Kyiv: Ukrainian Scientific and Methodological Centre of Applied Psychology and Social Work. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744341/>

8. Pinchuk, O. (2025). Resilience and adaptation indicators to the challenges of war among educators in the Kherson region. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Psychology*, 78, 30–35. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2025-78-05>

9. Endler, N. S., & Parker, J. D. A. (1990). *Coping Inventory for Stressful Situations (CISS): Manual*. Toronto: Multi-Health Systems.

10. Frankl, V. E. (2006). *Man's Search for Meaning*. Boston: Beacon Press.

11. savED, VoxPopuli Agency, & U-LEAD with Europe. (2024). *War and education: Two years of full-scale invasion: Report on study results*. Kyiv. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/02/10/Report.War.and.education.Two.years.of.full.scale.invasion.2024.eng-10.02.2024.pdf>

12. UNICEF. (2024a). *Mental health and psychosocial support: Integrated programming promoting the well-being of children and their families*. <https://www.unicef.org/ukraine/en/documents/mental-health-and-psychosocial-support-0>

13. UNICEF. (2024b). *Situation analysis of children in Ukraine 2024*. Kyiv: UNICEF. <https://www.unicef.org/ukraine/en/reports/sitan2024>

14. World Health Organization. (2020). *Doing what matters in times of stress: An illustrated guide*. Geneva: World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003927>